

פרשת קרח תש"פ – איך מנהלים מחלוקת לשם שמים?

1. **אבות היז:** כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים, ושאונה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאונה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו - **מדרש שמואל:** והרב מנחם המאירי תמה איך ראוי לומר על מחלוקת שתתקיים? הרי אי אפשר להתקיים אלא אחת הדעות ומלת 'מחלוקת' כוללת שני הצדדים ואיך יתקיימו שניהם?
לב אבות [שלמה לבית הלוי, מרבני סלוניקי לפני כ-400 שנה]: הויכוח בין הצדדים הוא **סיבת יציאת הדבר לאור והיוודע האמת** ולכן הספקות והקושיות הן מבוא גדול להשגת המבוקש. והחוקר [אריסטו] אמר **שהספקות עשו את האנשים חכמים**. ולכן כשהמחלוקת לשם שמים ... סוף אותו מחלוקת שיתקיים, כי אף שהאמת תישאר אצל צד אחד, שני צדדי המחלוקת יתקיימו ויהיו מזכרים יחד, הואיל וכדי לדעת האמת צריך להעריך שתי כתות ועם המחלוקת עצמו תתברר האמת.
2. **במדבר טז:** ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: ויקמו לפני משה, ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם - **סנהדרין קי:** 'נשיאי עדה' מיוחדים שבעדה, 'קראי מועד' שיודעים לעבר את השנים ולקבוע את החדשים והתקופות [מלאכה שהצריכה חכמה מרובה], 'אנשי שם' שהיה להם שם בכל.
רמב"ן: שכעס קרח על נשיאות אלצפן ... וקנא גם באהרן כמו שנאמר 'ובקשתם גם כהונה'. ונמשכו דתן ואבירם עמו .. וטענתם: 'להמיתנו במדבר' 'ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו' ... והיו אלה הנקהלים [250 ראשי העדה] כולם בכורות, כי על כן חרה להם על הכהונה [שנועדה להם]. ולכך אמר להם משה שיקחו מחתות כמנהגם הראשון ויתגלה הדבר אם יבחר השם בהם או בכהנים.
במדבר טז: ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני ... ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה': ויהי ככלתו לדבר ... ותבקע האדמה אשר תחתייהם: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ... ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת.
בבא בתרא עד: פעם הלכתי במדבר ופגשתי סוחר ישמעאלי שאמר לי בא ואראה לך את בלועי עדת קרח. הלכתי עמו וראיתי שני בקעים בקרקע ויצא מהם עשן. לקח גיזת צמר, הרטיבה במים, נעץ אותה בראש הרומח שלו והכניסה לתוך הבקע וכאשר הוציאה, היתה גיזת הצמר חרוכה באש. אמר לי: מה אתה שומע מתוך הקרקע? ושמעתי שהיו אומרים: משה ותורתו אמת ואנחנו בדאין.
אברבנאל השאלה הט"ו: למה התפלל משה על פי הארץ שתפתח ותבלע אותם ולא התפלל על האש שתשרפם? מה היחס אשר לעונש הזה עם פשעם? כי השרפה היא עונש מתייחס לפי שנכנסו לעבוד עבודה להקטיר קטורת אשר לא כדת ואולם אין הבליעה כן?
ליקוטי שיחות יח/10-209: כאשר אומרים 'כל העדה כולם קדושים' ונפלות המחיצות בין כהנים וישראלים – שדווקא מצד המחיצה הזו נוצרת שלמות השלום, כי מדרגה אחת משפיעה בשנייה וכך כולן משלימות את ציור הקומה של כללות ישראל – נעשה מזה פילוג והתחלקות בין יהודים, עליה והסתלקות של העליונים בעם מול ירידה של התחתונים... ולכן 250 מקטירי הקטורת שהיו 'נשיאי עדה' נשרפו באש [עלו למעלה] ואילו דתן ואבירם שהיו אנשים פחותים נבלעו באדמה.
3. **מטה משה תקד:** וכשמבדילים על הכוס שופכים מהיין על הארץ, דאיתא בב"ר כל בית שלא נשפך בו יין – אין בו סימן ברכה... ועוד טעם לשפירה זו דכתב הריקנטי [מראשוני המקובלים באיטליה] פרשת קרח ... דכתיב 'וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה' והם [בני קרח] לא יורדים לשאול עד שישראל עושים הבדלה, דכתיב 'הבדלו מתוך העדה הרעה' ... **ולתת לעדת קרח את חלקם**.
4. **משנה יבמות א:** אע"פ שאלו אוסרין ואלו מתירין, אלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי. כל הטהרות והטומאות שאלו מטהרין ואלו מטמאין, לא נמנעו עושין טהרות אלו ע"ג אלו [לשאל כלים זה מזה ואף שההלכה שלא כדעתם].
עירובין יג: שלש שנים נחלקו ב"ש וב"ה, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלוקים חיים והלכה כבית הלל... ומפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן? שנחין ועלובין היו ושונין דבריהן ודברי ב"ש, ולא עוד אלא **שמקדימין דברי ב"ש לדבריהן**.